

II. Edzői Sport Konferencia Budapest 2006. november. 15.

Kolláth György:

Bűn és bűnhődés a sportban: vétkek, szankciók

Tisztelt Sportbarátok! Hölgyeim és Uraim!

4 évvel ezelőtt is szólhattam Önökhöz az I. edzői konferencián. A magyar sport etikai és érdekvédelmi helyzetéről beszéltem. Bíráltam tartalmi mulasztásokat, baklövéseket. Szóvá tettem, hogy a sport szellemi csúcstalálkozóján miért csak 2 köztisztviselő képviselte a sportirányítás legmagasabb szintjét? Szintjét és nem színvonalát: ez nagy különbség volt és maradt!

2002-ben már mondtuk: kiesett a magyar sportból bő egy évtized. Azt középtávon be kell pótolni. Hittük: egy lényeglátó, friss szellemű kormány-program alapján a sportban végre valódi modernizációt lehet megvalósítani.

Másként történt, ti. sehogyse. Sydney után a pekingi félidőig, ma is ellenséges pártpolitikákkal, kínos személyi ambíciókkal, és csupán eseményekhez, akciókhoz, kandidálásokhoz kötödvé, megtörten egyenetlik a sport „ágazatát”. Azóta a sport is - főként a MOB-cirkusz révén - hitelességbeli válságba került. Romló feltételekkel szenved el az átmenetiség és a restriktió bajait. 2007 és 2008 még előttünk áll.

Tesztkérdés egy fél csokornyakkendőért: hogy hívják azt, ami OTSB, OTSH, ÁISH, ISM, GYISM volt egykoron? Tulajdon-neve-sincs vertikum: valami miniszteriális ál-szakállt emlegetnek. Álcának megteszi, valóságnak rémes. Hiába olvasni, hogy ebben és másban is elszúrták a kormányzati struktúrát. Nincs hír korrekcióról. Önmaga régi mániáját nem dönti meg senki.

Mai mondanivalóm igazodik a sport legutóbbi 4 évének problematikájához. Vállalásom két válságágazat találkozásának elemzése: a jogrendszeré és a sport-szisztémáé. Szemléltetően: mint amikor két szikkadt tehén feji egymást, és a gazda nem lát túl az istálló falán. 3 korreferens szól még utánam. Vélhetőleg a sport-normák egy-egy főbb szeletét elemzik. Épp' ezért én - nagy rendszerek kutatójaként - az oki, illetve a meghatározó dilemmákra összpontosítok. Azon az áron is, hogy előadásom nem megy bele részikerekbe, és nem nyújt optimista derűt. Ezúttal a sport aspektusából nézem a jogot, és nem fordítva. A jogrendszer is modernizációs, mennyiségi helyett minőségi változások után kiált. Ma itthon klasszikus túltermelési válság, joginfláció jellemző. 1987 óta érdemi megújulás - az alkotmányos jogállami tételezésen, és az alapjogi deklarációján kívül - nem történt benne. Sőt, a jog a politika szűrő-vágó eszköze lett, újra.

A magyar sport modellezhetetlen hungarikum. Visszacsatolva a főcímhez: olyan-e a sportunk, mint amelyet megengedhetünk magunknak, vagy olyan, amit büntetésként megérdemlünk? Kiki eldönti maga. Próbára teszem a hallgatóságot: miről szól az idézendő pár sor, amit elmondtam nemrég a parlament felsőházi termében?

'Egy a megreformálatlan társadalmi alrendszerek közül. A régi, államosított és kézivezért szisztéma letűnt. Annak helyén végiggondolt, az európai demokráciák trendjeihez hasonló, ahhoz illeszkedő szisztéma nem képződött. Legnagyobb baja finanszírozásának túlhaladott bázis-szemlélete és szintenkénti elégtelensége. Nem éri meg senkinek ide, generálisan befektetni. Nem arra tart, amerre a világ éle, és nem is arra, amerre az ország közügyeinek zöme halad. Talán mindennek nincs is felismerhető karaktere. Nézzük csak elemenként: hol itt a pluralizmus, úgy mint korrekt, valós versenyhelyzet és egyenlő mérce? Nincsen demokratikus felelősség, érdemi számon kérés, leválthatóság sem. Majdnem mindegy, hogy hányan nem fizetnek: egy-millió adósságért reszkessen az adós, milliárdos tételért már sírjon a hitelező.

Nyomokban van e rendszerben piacgazdaság. Nem jobb a helyzet a jogállamiság dolgában sem. Baj van a sokszereplős játék összhangjával is. A fair pénzügyek és az átláthatóság alig jellemzi rendünket. Több területen egyszerre van közgazdasági, szakmai, etikai, jogi és irányítási válság. Túlvezérelt struktúránk elavult és sorvad. Érdemi decentralizáció híján vízfejre emlékeztet a rendszer, ami valóságos szellemi központ nélkül ketyeg. Helyzete, perspektívája 10-15 éve kimunkálatlan, irányítása a politikai széljárást követi. Áttörésre képes, elemeiben egységes, éveken át tervezhető forrásai, kiszámítható ösztönzői nincsenek.' Pont!

A fentiek az egészségügyről szóltak, de szólhatnának a sportról is. Valós modernizáció helyett 5. éve sportstratégiát körmölnek, napi ügyeket adminisztrálnak, pályáztatnak és muszájból jogot

írnának. Kósza hír sincs arról, hogy érdemi reform jöjjön. A mai, túlcentralizált megoldásra viszont tényleg kockázatos több pénzt adni. Nem volna hatékony, elfolynék. Helyi önkormányzati ráerősítést szóba hozni lehet, de központi támasz híján ez csak jámbor óhaj. 2002-ben minimálisan 1 %-os sportbüdzsét akartunk mindenütt. Ma akarat, elszánás sincs erre nézve.

Az önálló minisztérium kérdése önmagától megoldódott. Letűnt, elvitte a megszorítás!? Hazánkban könnyebb a minisztériumot „deregulálni”, mint a pótcselekvés sporttörvényeit. Ez is bűn és bűnhődés: csak itt nem az elkövető bűnhődik, hanem a többiek.

A magyar közpolitika - ha nem tud valami korszakosot tenni - törvényt álmodik magának, vagy az alatta lévőnek. Pedzegetik, hogy talán jövőre hozzányúlnak a hatályos sporttörvényhez. Félő: ismét önkényesen, pótcselekvésként. Ha lesz terápia, hol van előtte a diagnózis? Megválaszolatlan kérdés: minek kell és hányszor lehet még Magyarországra megtorló jellegű sport-törvényeket rákényszeríteni? 1996-ra ez még nem volt jellemző. Ám aztán 2-ből kétszer sikerült ez a „bravúr”: 2000-ben és 2004-ben. A névadó-szülők neve: Deutsch Tamásé és Gyurcsány Ferencé meg tudná tölteni, vagy ki is ürítené a demonstrációk bármelyik helyszínét. A közös szellemi mentor és drákói szövegszerkesztő: Sárközy tanár úr a maga saját(os) „fair play”-hitvallását merevítette §-sokba. Bár ne tette volna. Ezt - a cselekvés látszataként - a magyar politikus simán benyalja. Aztán a politikus továbbáll, nekünk meg itt marad a katyvasz. §-tenger immár van, mint a pelyva. Épp’ csak arra nincsen regula, ami védene minket külföldi nyomásgyakorlástól. Aki forgatgatja a törvényt, kiolvashatja belőle: mit kötelező a sport(oló)nak, s a sportszervezetnek tennie, avagy mi minden tilos számára, ha nem akar folyton, mindenért kikapni. Adminisztratív logika, bizalmatlanság, lekezelés mozgatja a bekezdéseket. Példák: akár 50 millió forintos bírságra is számíthat a bűnös klub. 50 milliós, államilag kedvezményezett bevételről, közgazdasági preferenciáról viszont szó sincs. Sőt, az ekho ernyője alá sem sikerült bejuttatni a legjobb profi sportolóinkat. Kapott ellenben a hivatásos sport 3 évet. Örüljön, hogy ez számla-moratórium, nem pedig fogház. Ügyeskednek továbbra is, avagy színlelnek számlás trükköt és minimálibért? Kevesen hiszik el, hogy ebből baj lehet. Ettől a jog önmaga paródiájába fordul. Valami lehetséges, bár tilos: ergo kedvenceink nem esélyt kaptak, hanem verést, ha kudarc miatt bűnbakot kell találni. Sakkban tartásuk így olcsó és kényelmes.

A közmorál, a közbeszéd is rossz. Lassan a sport összes színterén hallani: „egyszerűen senkik vagytok, hej-hej”. Ugyanez konzolidáltabban a VIP-páholy környékéről: Ti lopikáltok, mi meg ha itt az idő, majd felszámolunk benneteket. A makacsul szintet tartó sikersportágaink kivételével ilyen a közszellem.

Csakis a megtorlás papírformájában vagyunk élenjárók. Azt viszont el-elsumákoljuk, ha a mi klubunk vagy spílerünk fut lesre (Athén). Ugyanakkor az, hogy mit kéne távlatosan tenni a sport javára és érdekében: mindig kimarad a törvényből. Ugyanezt pl. 1921-ben Klebersbergék még tudták. Kulcsszó volt: az ország pénzügyeinek rendezése után ezt meg azt teszik, és meg is tették. Ma a papírokból az sem olvasható ki, hogy a XXI. század kezdetén a testkultúra - mondjuk a kisiskolásoké, vagy az edzői munka - kinek és mennyire fontos itthon, ha éppen nincsen világverseny? Ritka nivótlan és üres e szempontból az aktuális kormányprogram. Sportnagyhatalomból hátrálunk a törpe-hatalom felé.

Legfőképpen egy távlatos, szerves, európai léptékű modernizációt megcélzó, nivós sportpolitika hiányzik. És általa sportbarát közgazdasági, társadalmi és jogi környezet. Mindennek lehetne egy (!) leágazása a jog, mely csokorba gyűjti a sport érdekében szükséges specifikus állami normákat, ösztönzőket, közérdekű, elvárható követelményeket, támogató civil megoldásokat, közjogi garanciákat, és jogvédelmi utakat. Tehát: volna egy 3 lábbon álló sportpolitika: benne egy jogi, egy közgazdasági és egy szakmai-társadalmi vertikum. A „stratégia” fedőnevű Luca-széke egyelőre nem ilyen. Képletesen, inkább olyan, mint egy sárga tengeralattjáró - repülőgép.

A lemaradásunk tényleges és jelképes is. Oka? A csúcok csúcsán a honi szemléletmód elakadt mondjuk a múlt század 70-es, 80-as éveinél. Annak a felismerése késik, hogy a világ sportját újraszabta - a többi között - a piacgazdaság növekvő fogyasztói igénye és üzleti értékrendje, a megnövekedett életkor és szabadidő, a sportban is megjelent multik globalizált világmérete, pénzéhsége, miközben a verseny és a média-háttér behálózta, lefölözi az egész világot. Mi ennek a vesztesei vagyunk, s nem csak országunk kicsiny méretei miatt.

Coubertin forog a sírjában: nekünk ennyi elég. Mi defenzívek és provinciálisak maradunk. A sok, fontos új irány itthon is átalakította volna az állam, az önkormányzat és a civil társadalom szerepét a hatókörében differenciált sport-szisztémában. De mi ennek ellenálltunk, avagy késve, máig sem csatlakoztunk a fősodorhoz. Előbbiekhez társul az Unió 4 alapelve és versenyképességi kritériuma, amivel még a két avított csúcsmopólium: a FIFA és az UEFA sem dacolhat sokáig. És mindezt, világméreteken keretbe foglalja az emberi jogi gondolkodásmód, s vele együtt a jogállamiság, ami minőségileg más ahhoz képest, mint amit a múlt században a fair play kijelölt. Itthon, pl. a TF-en a kihívást már érzékelik. Ám a kellő válasszal, a magyar sport megreformálásával adós a mindenkori állami és szakmai sportirányítás. Inkább egymással foglalkoznak, lásd: MOB-mizéria.

Legközelebb a modell-váltáshoz az 1993. évi parlamenti határozat elfogadása körül lehattunk. Akkor még vallottuk, hogy a testkultúra az egyetemes kultúra része, ergo mindkettő viszonyait kb. ugyanúgy kell rendezni. /Lásd: filmtörvény!/ Mára, a sportba annyi jött át, hogy a lelátók „kultúrája” tombol és rongál a köztereken is. Erre a csőcselékre szerveznénk rá egy foci-ebét, majd olimpiát?!

13 éve még közvetlen esély kínálkozott arra, hogy a szocialista sportpiramist plurális, polgári szisztéma váltsa fel. És a rendszer az átalakítás alatt is - a polgárság meggazdagodásáig, majd sportos önfinszírozásáig - működjék, fejlődjék. A 90-es évek közepéig a parlamentben 90 % feletti egyetértés vitte előre a sport ügyeit. Aztán rátenyereltek erre a pártok. Azóta csak az a kérdés, hogy ki szereti jobban a sportot, kiből mi legyen, hol a pénz és mit, mikor rendezzünk? Akciózik a jobboldal, sután kontráz a bal.

Tanulságos mérlegre tenni az 1998-2002. közötti időszakot. Az Orbán kormány szerette, értette, támogatta a sportot? Abszolút módon és mértékben igen! Jó programot írt hozzá, megnőtt a költségvetési támogatás, stadion-rekonstrukciós program indult, új BS épült, lecseréltek mindenkit, akit a régi idők emberének véltek, minisztériumot kapott a sport stb. De ment-e ez által, a túlzó politikai és anyagi befektetés, erőfeszítés által előbbre a futball, avagy a testkultúra bármelyik szeglete? Beigazolódott-e: valóban azon múlték minden, hogy mennyi a pénz és milyen a struktúra? Válasz: alapvetően nem! A Fidesz-kormány leglátványosabb kudarcát, üresjáratát éppen ott érte el, amit szíve szerint a legfőbbnek tartott: a sportban. Elfolytak a milliárdok, de semmi nem lett jobb tőle - esetleg egy-két, mára elkészült, nyomban elavult stadiont leszámítva. Ami a profik privilégiuma, magát a profizmust ellenben az EU közpénzmentes, piaci kategóriának tekinti. Ám a honi és az angol profi-foci egyetlen azonossága a pályán lévő játékosok száma.

Utóbb, az ambivalens baloldali kormányzati hozzáállás miatt, a helyzet tovább romlott. Úgy nem akarták folytatni, mint a FIDESZ tette, más módot, valóságos reformot pedig meg sem kíséreltek. Helyette: csak beszéltek, kelletlenül pénzt adtak, meg törvénykeztek.

Következtetés: 1) a sport, például a futball majomszeretete semmire sem elég és nem is mentség. Othello is szerette Desdemónát. 2) Visszautalva a Deutsch-korszakra: a kényeztetés, majd a hálátlanság érzete könnyen átcsap büntetésbe. Amilyen a rossz szülő meghasonlása, aki mindent megadott, mégis hiába várt hálát! Cukor és korbács elv szerint nagy ügy nem jut előre. 6-7 év botladozása igazolta: a belátás nélküli, túlhajtott fegyelmezés, és az üres fenyegetés is rossz út. A drákói jog nem rendet szül, hanem többé-kevésbé jogos ellenállást. A jogi alaphoz mindig sportetikai alap is tartoznék. A rendszert csak a maga egészében, tetőtől a talpáig lehet jobbra tenni. Ám ha fent defenzív viszonyok képződnek, lent is megáll, kiürül a reform-szellem. Mely utóbbi néhány sportember áldozatvállalásának függvénye: pl. Bakonyi Tibor, néhai Budai Péter, Hajdú Péter.

Sportközállapotainkban a tudatos előrehaladásnak egy évtizede kevés jele látszik. Előadásom kulcsmondata: szurkolói szemlélettel, nosztalgikus múltba merengéssel nem szabad hozzányúlni a sport – autonóm, s még ma is nagyrészt önszabályozó - normatív szisztémájához. Vessenek egy pillantást a MOB vagy az FTC szerencsétlenkedéseire, ha modernizáció, a vállalkozás, a jog és a felelősség, vagy a demokratizmus kerül szóba.

A magyar Alkotmány így szól: „A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez. Ezt a jogot a Magyar Köztársaság...a rendszeres testedzés biztosításával ...valósítja meg.” (70/D. §.) Elkerülhetetlen a rangsorolás: párszáz elkényeztetett profi zsebét kell-e még jobban megtönni, vagy gyermekeink fejlődése és egészsége

az első. Évtized állt rendelkezésre eldönteni: mit kezdünk ezzel az alaptörvényi szabállyal. Majdnem sikerült kideregulálni.

Adna fogódzót az EU tervezett alkotmányos szerződése is. Íme: 4/III/182. cikk: „Az Unió a sportnak a társadalomban és a nevelésben betöltött szerepére tekintettel hozzájárul az európai sport előmozdításához. (2) Az Unió fellépésének célja...a sport európai dimenzióinak fejlesztése a versenyek tisztaságának és a sportszervezetek közötti együttműködésnek az előmozdítása, illetve a sportolók, különösen a fiatal sportolók fizikai és szellemi épségének védelme révén.”

A Konvent tervezete 2003. augusztusa óta magyar nyelven is ismert, hazánk hozzá a megerősítését megadta. Gondolhatnánk, hogy az alaplumból honi lebontás, egységes világos cselekvési program született. Semmi ilyenek nincs nyoma. Pedig lehetett és kellett volna itthon aprópénzre váltani mindezt. Kijelölve, hogy mi ebből, ill. ennek mentén a törvényi tennivaló, mi megerősítendő állami-önkormányzati kötelezettség, és mi olyan stratégiai állammélt, amit 10-15 év alatt váltunk valóra. Akár EU-s bázisról is indulhatott volna a sport modernizációs projektje. Ha ügyesek volnánk, közösségi pénzt is lehetne a konkrét célok, akciók mögé kérni, tenni. Az ui. más, mint ami fejlesztési forrásként infrastruktúrára várható. Hivatkozni szokás az EU-ra, de érdemi lépés nem látható. Frissesség helyett nosztalgia, hanyatlás tapasztalható.

Menjünk vissza egy pillanatra 1989-ig. Megszületett a többpártrendszer, és a valódi civil társadalmat elindító egyesülési jogi törvény. Az állami sportvezetés kereste benne a sportsajtóságot, de még inkább önön beavatkozási lehetőségeit. (Nem találta meg – mindmáig.) Zavarta a nagy szabadság, s az, hogy még az állami törvényességi felügyelet sem az övé. Hogy lehet így majd ezeket irányítani: hangzott a kabinetkérdés? Rossz a kérdés! Ám a jó válasz: lehet célokat elérni, de másként, mint korábban. Toleránsan, közvetve, jogi, közgazdasági és együttműködési formák révén. Paternalizmus és politikai rátenyerelés nélkül. A régi dirigálás helyébe ui. modern, többcsatornás finanszírozás, partneri kapcsolat-tartás, a szervezeti támogatás helyébe pedig zömmel tevékenység-finanszírozás léphet. Szükségszerű volna a társadalmi alapon, autonóm felelősséggel, jogállami és piaczgazdasági keretek közt működő, plurális sport-rendszer, amely gyökeresen új irányító szerepfelfogást követel meg. Mivel erre megy az ország, a sport sem mehet másfelé. Ám a sport-adminisztráció – nem csak a szakállamtitkárság - a XX. század utolsó 20 évének, nem pedig a XXI. század Európájának elveit, mintáit követi. Nem jut ezzel semmire, ölhet bele akármennyi pénzt.

Az alapvetőnek tartott kontúrok után legfeljebb két szemléltető sportos és jogi közügy áttekintésére maradt idő. Ezek: 1) az ún. „sportjog” létezése, és valós működése, picit az UEFA-MLSZ-FTC affér jogi tanulsága mentén, 2) a dopping-szankcionálás újfajta jogi piramisa, elképzelhető koordináta rendszere, úgy is, mint a sport külső jogi megközelítésének modellje.

1) Olyan önálló jogág, mint sportjog nincs és nem is kell, sosem lesz. Nem menthető fel senki az alól, hogy megismerje és alkalmazni tudja az olyan átfogó jogi kódexeket, mint pl. a Ptk., a Btk., az Mt., a Gt., Et., a médiatörvény és még néhány más szak-törvény. Ahogyan nincsen a színészekre, az artistákra, a többi szabadúszóra sajtóképi jog, úgy nem lesz a sportolókra sem. Az iskolai sportbaleset, a közönséges bundázás, az edzői munkaszerződés tartalma vagy megszegése beleillik az általános jogba, maximum a tényállásbeli specifikumokat kell jól megragadni. Ilyen pl. a versenyben benne lévő önkockázat, vagy a meccs-eltiltás, mint büntetés. Utóbbiak részben okos szabályozásra, részben a bírósági, választottbírói gyakorlatra bízhatók. Viszont az állami törvények behatolnak a sportba, mindenütt, bármit mond ellenük a NOB, a FIFA, az UEFA. Utóbbi szabályozhat, /adhat pl. szerződés-mintát, fogadhat el egyezményt/, de nem mehet szemben az adott ország belső jogával, s az uniós alapelvekkel sem. Így a magyar sporttörvény is kimondhatná, hogy semmis az a norma és a rá épülő rendelkezés, döntés, ami ellentétes a honi alkotmánnyal, vagy a Stv-vel. Minimum egyeztetésre lenne kényszeríthető a nemzetközi szerv, mely amúgy ígéri: őrzi a sportszervezet autonómiáját, de tiszteletben tartja az adott ország törvényeit is. Aztán, ha még mindig vita, vagy egyoldalú elmarasztalás volna, akkor a FIFA, az UEFA a luxemburgi bíróság elé volna citálható (nem pusztán Lausanne a választék). A Közösség bíróságán, az előjátékban kompromisszumot ért már el a nagy kettős, de még sosem győzött. Kulcs-érv: az alkotmányba foglalt jogorvoslati jog, az EU alapelvei az uniós szabadságokról, végül az, hogy sportetikai norma csakis a közhatalmi törvény szintje felett, de nem az alatt, sem azzal szemben lehetséges. Ma már a top-sport nem felsőosztályú polgárok ingyenes úri passziója, hanem versenyjog, üzlet, megélhetési forrás, és

befektetés. Ami egy normál Gt-re irányadó, mindinkább és mind tisztábban az a mérce a sport vállalkozására is, bármit erőlködik ennek ellenében az állam, az MLSZ, a szolgai módon jogot szerkesztő trükkös tanárember. Kb. ugyanez volna a helyzet a sport egyesületeire nézve is. Miért akarnánk őket bántani, gúzsba kötni? Legyen vége annak, hogy a futball disznóságai miatt megbünteti a törvény a sport többi válfaját is, aztán pedig a foci fütyül az általa a rendcsinálás feltételeként kért szabályokra, míg a többi küszködik vele, sikertelenül.

2) A dopping-jog ma állatorvosi tanló: rajta mindenféle betegség megtalálható. A jogi problematika rezüméje így összegezhető: hibás, aki csak bétékázik. A Btk. az ultima ráció, s vele próbálkozni még a végső esetben is csak jogállami módon szabad. 1-3 év börtön nem lehet tipikus, tetszőleges élethelyzet penitenciája. Kizárólag differenciált megoldás visz előre.

Keretei, összefüggései: általában a sima, mondhatni „normál önpusztítás” nem büntethető, ennél többre van szükség. Speciális büntetőjogi fenyegetettség, sajátos és direkt Btk-tényállás ez idő szerint nem áll fenn. Helytálló *Dr. Kiss Gergő László* szakmai megállapítása és következtetése: a Btk. 279. §-ban jelölt „Visszaélés ártalmas közfogyasztási cikkel” /mely a kódex közegészségügy elleni bűncselekményeinek része/ törvényi tényállása elvileg és tartalmánál fogva kiterjed(het) a kézen-közön adott és vett pirulák, ún. táplálék-kiegészítők, izomnövesztők stb. forgalmára is. Ez a veszélyes gyakorlat főként a kondi-termek, fitness-szalonok mindennapjaiban tapasztalható. Aki szerrel gyúr, alapesetben magának okoz kárt. Jogi vonatkozásban kb. olyan mérték szerint, mint a dohányos. A honi jog ezt csupán mások, a passzív dohányosok védelme okán korlátozza, de pl. nem fűz hozzá tb-jogkövetkezményt. Ez ad megközelítő analógiát, vagyis, ha valaki beteg nem lévén, izmai turbósítása végett felirat magának olyan tb-támogatott szert, ami nem illetné meg, ezért a recept felírója, s talán a kiváltója is felel, ám a szer beszedőjének felelőssége kétséges. Esetleg közvetetten, okirat-hamisításért lehet őt megfogni. Ha viszont illegálisan behozott, avagy másként jogellenesen beszerzett szer forgalmazásába kapcsolódik be az egyén, tudván azt, hogy az áru nem frankó, orgazdaság címén felelősségre vonható. Jól tenné a mozgás-stúdió gazdája, ha a házirend részeként, szerződési feltételként kikötné, hogy objektumában mindez tilos, és a belépésre, látogatásra szóló szerződés felmondásával jár, pénz visszafizetése nélkül. Ez jogszerű korlátozás volna.

Ami nem közismert: a Btk. különös részének több §-sa, sőt fejezete ad regulát arra az esetre nézve, ha más, főként kiskorú személy egészségét rontaná a kokszolás /kiskorú veszélyeztetése, netán testi sértés/, vagy ha a tett „jogtalan haszonszerzés végett”, csalással, károkozással valósult meg. A Btk. nyomán nem csak nyilvánvaló, kétkezi tettes van, hanem vele azonos súlyú felelősséget viselő társtettes, felbujtó, fizikai vagy pszichikai bűnsegéd, sőt a történetek után aktívan falazó bűnpártoló is. Hol vannak ők? Még leginkább az önmagát kokszoló enyhíthet tétlen, viszont a bűnös háttér, ha feltárnák, nem úszhatná meg szárazon.

Mesebeszéd, hogy lehetetlen feltárni a bűnös visszaélést. Alkalmazni kellene a technika mai lehetőségeit: a vérvétel kötelme kimondható az ittas vezetés mintájára jogszabályban vagy szakmai normában, az idegen minta pedig kiszűrhető DNS-mintavételével. Ezrével működnek magánnyomozók, akik napok alatt a végére járhatnának a valós tényeknek. A megalapozott gyanúhoz szükséges információ szakmai rutin-feladatként prezentálható lenne, de nincs rá igény.

A modern előírások, kontroll-formák, szűrők és lépések zöme nem is feltétlenül igényel közhatalmi jogalkotást: ha a versenykiírás ezt feltételül tartalmazza, nem indul(hat) az, akinek ez zsenánt. A törvényi minimumnál többet, önkéntes alávetéssel, szerződéssel ki lehet mondani, s onnantól az kb. ugyanolyan jogi zsinórmérték, mint pl. az orvosi gyakorlatban egy szakmai-módszertani levél.

A tiltott teljesítmény-fokozásban részt vevő sportoló a legtöbbször valamilyen civil jogviszony keretében sportol (egyesületben, sportvállalkozásban, válogatott keretben, stb.). Szerződések egész hálója övezi a sportoló felkészülését és szereplését. A hazai kupaversenytől az olimpiáig, s mindben cizelláltan benne van a dopping-mentes felkészülés, sőt a teljes kontroll-alávetés fogadalma. Lebukás esetén, szerződésszegés címén az utolsó fürdőpapucsig vissza lehetne követelni minden ráfordítást és költséget, sőt a „cég” imidzsének sérelme folytán a vétkes kör teljes kártérítéssel is tartoznék. Ám a valóságban senki sem megy ennek elébe, vagy utána, noha evidens, hogy a dopping-vétséggel megszegik az e jogviszonyban tett vállalást, s érte „ez meg az” felelősséggel tartoznék. Amíg ez meg nem változik, kár bármi máson merengeni.

E magánjogi felelősség lehet szerződésből eredő, továbbá szerződésen kívüli is (utóbbi pl. a szerrel kereskedőké). Munkajogi felelősség is beállhat, ha valaki munkaviszony keretében vétett (ilyenek a profi sportolók). Végül, adódnék sporttörvény szerinti sportfegyelmi elmarasztalás is, miután a sporttörvény széles körben adna módot személy és szervezet megbüntetésére, ha a honi jog hatálya egyértelműen igazolható. Sajnos, jogalkotási hibaként az amúgy korszerű rendeleti szabályozás éppen a legnagyobb világversenyek dopping-deliktumait nem sorolja önmaga hatálya alá: így egy inci-finci háztömbkörüli verseny dopping-védett, míg egy olimpia e szempontból senki földje?! Ma is így van, holott a hibáról mindenki tud.

Tévhit, hogy egy bűnért csak egy és egyféle felelősségre vonás lehetséges: épp' a sport az, ahol ez nem így van. Kétszer vagy háromszor nem lehet valakit ugyanazért a tettet ugyanazon hatóság által és előtt elítéltetni. De teljesen normális dolog, ha a vétkest klubja kizárja, a szövetség eltiltja, az ösztöndíját, kedvezményeit megvonják, a világversenyre való felkészülés juttatásait visszafizettetik vele, sőt esetleg még a főiskola vagy a munkáltatója is méltatlanná válást állapít meg, s kirúgja. Az elemi rendcsinálást, „a Btk. nélküli zéró toleranciát” itt és így kezdeném. Ha ez sem használ, jöhet az erőteljesebb fokozat.

A magyar sportban a jogi infrastruktúra alacsony hatékonysággal segíti rendet tartani. Fő baj mégsem a jogalkotással, hanem a jog betartásával és betartatásával van. Keveset kockáztat, aki a fekete vagy a szürke zóna felé keres kiutat. Amíg ez ellen csak az egyetemi jogász ágál, marad minden a régiben.

Valamennyiőnk hozzáállásában kellene megújulást hozni. Erről szól egy friss, elrettentő zárópélda. A legutóbbi MOB-választás után győzködte egymást két sportman. -Egy hajóban evezünk, Öreg. -Az igaz, de más és más kikötőbe mennénk!

A jog akkor segít, ha legalább a kötelező minimumban egyetértünk. Erre jó alkalom ez a mai ünnepi fórum.